

Pijper van het Schotsch regiment :
« The black Watch. »

maar de divisie rukte over een aanmerkelijken afstand voorwaarts en bevestigde het nieuwe front. De Amerikaanse artillerie, ziende dat de Engelsche niet tijdig de kanonnen kon vooruit brengen, bood uit eigen initiatief aan de oprukkende Schotten te ondersteunen.

Drie dagen bleef de Schotsche divisie in de nieuwe linie onder een verschrikkelijk vuur. Den 28ⁿ Juli, om 12 uur 's middags, vielen de Schotten het dorp, het park en het kasteel Buzancy aan. De Duitschers hadden het dorp opgestopt met machinegeweren en de Schotten moesten een voor een den muur beklimmen en de machinegeweerposten der Duitschers zuiveren. De eerste golf, die door het dorp sloeg, bereikte het gestelde doel, en de troepen die er achteraan kwamen, kuischten het dorp. 's Avonds was de plaats in hun handen. Zij hadden 250 gevangenen gemaakt waaronder zes officieren.

Dit feit wordt als een der schoonste in de annalen van het Engelsche leger bewaard.

Na een week van bloedig worstelen hadden de Schotten den strijd gewonnen. Zij waschten, reinigden en scheidden zich. Toen defileerden zij, bagpipers aan het hoofd, voor hun geliefden generaal Reed en de naast hem staande ontroerde Fransche officieren.

De bewondering onder de Franschen voor den heldenmoed der Schotsche divisie was zóó groot

dat generaal Gassouin, die Buzancy met zijn troepen kwam bezetten, onmiddellijk besloot een monument op te richten ter verheerlijking van het glorievolle feit.

De uitvoering hiervan werd toevertrouwd aan den beeldhouwer luitenant René Puaux, die, geholpen door vijf sapeurs, binnen de vier dagen een pyramide bouwde, boven de groote loopgraaf der Duitschers, op de plaats zelve waar de laatste Schotsche soldaat was gesneuveld, toen hij naar een Duitschen mitrailleur sprong.

Dit monument, gebouwd met de steenen van het verwoeste kasteel, droeg langs eene zijde voor opschrift :

« Ici fleurira toujours
Le glorieux Chardon d'Ecosse
Parmi les Roses de France. » (1)

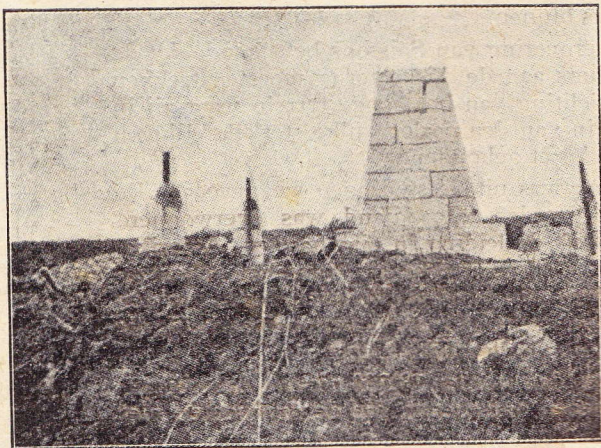
Generaal Mangin sprak toen de volgende ontroerende woorden tot de heldhaftige verdedigers:

« Gij hebt aan het gevecht deelgenomen, toen de strijd het hevigst was. Voor de eerste maal achteruit geworpen, is de vijand teruggekeerd met talrijke van zijn beste divisies. Ondanks zijn verwoede aanvallen zijt gij voet voor voet voortgekomen.

Met uw Fransche broeders hebt gij den heuvelkam, die gansch de streek van de Aisne en de Ourcq beheerscht, stormenderhand genomen. De vijand heeft er zijn laatste reserven op geworpen, maar liep zich de tanden stuk tegen het graniet uwer verdediging.

Gij allen, Engelschen, Schotten, jonge soldaten en veteranen van Vlaanderen en Palestina, gij hebt u gedragen als de waardige zonen van uw prachtig ras : taai, moedig en van een onoverwinnelijke volharding. Gij hebt de bewondering uwer wapenbroeders opgewekt. Uw land zal fier zijn over u, en gij hebt het grootste deel bijgedragen tot de overwinning op de barbaren, vijanden der vrije volkeren.

(1) Eeuwig zal hier de glorierijke Schotsche Distel bloeien naast de Fransche Rozen.

Monument ter verheerlijking van den heldenmoed der Schotten.

Ik ben gelukkig aan uw zijde te hebben gestreden en ik dank u.»

Generaal Berthelot vaardigde een bijzonder order uit, waarin werd verklaard, dat de Engelschen onsterfelijken roem met dit wapenfeit hebben behaald.

Het merkwaardige was het volkomen samentreffen van de pogingen der geallieerde legers. Troepen van alle wapenen namen aan den strijd deel. Bereden troepen vochten te paard mee en bleven voortdurend in voeling met den vijand.

Den 1ⁿ Augustus was het weerom een zware dag voor de Duitschers. De Fransch-Engelsche troepen namen op een diepte van 10 km. ten Noorden van de Ourcq stelling en beheerschten aldus gansch het dal van de Crise, dat de Duitschers op dringend bevel tot aan den dood moesten verdedigen.

De Deutsche linies werden in sommige sekties ingeduwtd. Het was een bedreiging voor het scharnier van Soissons.

Generaal Mangin hervatte het offensief tusschen Le Huleu en Fère-en-Tardenois. Er ontstond zich een bittere strijd. De Engelschen hielpen de Franschen duchtig in den stormloop tegen den vijand.

De opmarsch leidde tot de verovering van sterk verschanste dorpen, bosschen en een zeer belangrijke hoogte, die uitzicht gaf op het terrein achter de vijandelijke stellingen en den eenigen spoorweg beheerscht, die de Duitschers in staat stelde voorraden en versterkingen aan te voeren.

Elk boschje, elk dorp en gehucht was een klein fort, waaruit de Deutsche machinegeweren hun vuur braakten, maar dit vermocht de opmarsch der geallieerden niet te stuiten.

De Duitschers moesten tot een nieuwen aftocht besluiten langs een front van 40 km. en zulks ten gevolge van het werk verricht door de Fransche en Engelsche troepen aan de Ourcq en van de Amerikanen en de Franschen in het centrum en der Engelschen en Franschen op den rechtervleugel, waar ook flink werd opgeschoten langs de kanten van Reims.

De Fransche troepen rukten den 2ⁿ Augustus Soissons binnen.

De heroovering van Soissons beteekende dat de Duitschers aan de Aisne terug moesten trekken in de richting van het hooge terrein waar zij in het begin van den oorlog zulke sterke stellingen hadden bezet gehouden.

De zak was uit de stellingen weggeveegd. De kansen keerden. De vijand was overwonnen. Foch heeft de leiding in zijn handen. Amerikanen, Engelschen, Italianen, Franschen gehoorzamen alleen zijn bevelen. Veertien dagen vechten zij dag en nacht met een onvermoeibaarheid, die aan het wonderbaarlijkje grenst.

Iederen dag worden 13.000 nieuwe Amerikaanse troepen ontscheept, die de duikbooten niet bij machte zijn te vernielen.

Na een beroerd tijdperk van nederlagen, kreeg alles een andere wending. Foch waakt, bestudeert, beveelt. De troepen zien naar hem met be-

wondering en in blijde verwachting op. De gansche wereld houdt het oog op hem gericht.

De tijd der wonderen is aangebroken. Gerechtigheid zal geschieden.

Onder de overwinningen verheft zich het harte van den soldaat. Een groot vertrouwen komt over hem. De oorlog krijgt een ander aanzien. Het ellendige leven in de kille, doodende loopgraven is uit. In volle veld rennen de paarden, stormen de troepen. Men vernacht reeds in huizen, men slaapt in bedden. Bevend van ongeduld voor den dag van morgen, wacht de krijgsman. Morgen zal het weerom een zegerijke dag worden. Een vlam van fierheid doet zijn bloed branden. De barbaar zal worden verslagen! De barbaar, die zijn vaderland onder de voeten liep, steden en dorpen plat legde, vrouw en kinderen ten doode joeg!

Gansch Frankrijk, de geheele beschaafde wereld staat overeind. Een wonderbare kracht doorloopt allen. Men juicht de overwinnaars toe. En den 6ⁿ Augustus schenkt Frankrijk den maarschalktitel aan den genialen Foch.

Parijs is ontzet, Soissons en Château-Thierry heroverd, meer dan 200 dorpen bevrijd, 35.000 gevangenen, 700 kanonnen buit gemaakt; de hoopvolle verwachtingen van den vijand in het niet verdwenen, de glorieijke legers rukken verder op van aan de boorden der Marne tot aan deze van de Aisne.

Dit zijn de uitslagen door het spitsvondige beleid van het hoogere bevelhebberschap ontworpen en verworven door den heldenmoed der dappere troepen onder aanvoering van knappe generaals.

Pétain ontvangt de militaire medaille en richt zich in geestdriftige woorden tot zijn vechtende jongens:

«De vijand rukt af», zegt hij, «zijn moraal wankelt. Gister zeide ik u: «Zelfverloochening, geduld. Uw makkers komen aanzetten.» Vandaag herhaal ik u: «Volharding, stoutmoedigheid en gij zult de overwinning bevechten.»

XI.

VEROVERING VAN ROSIÈRES, MONTDIDIER, LASSIGNY

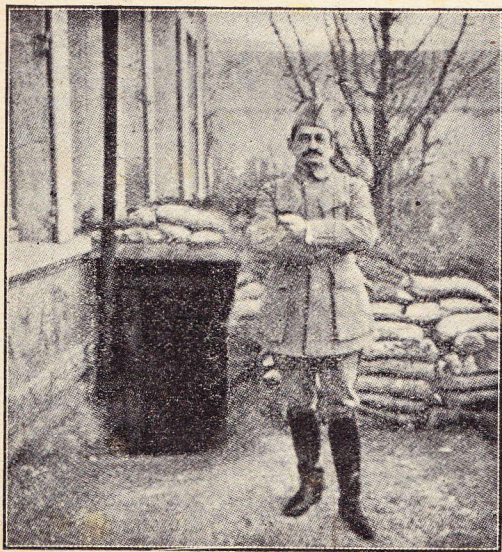
(8-22 Augustus 1918.)

Ludendorff wilde den moed der Duitschers aanwakkeren en sprak hen in een legerorder van 4 Augustus o.m. volgender wijze toe:

«Wij mogen ons zelve gelukwenschen met het offensief der Franschen, wat de ineenstorting van hun troepen zal verhaasten.»

Maar dit mocht hij eerst en vooral op het Deutsche leger toepassen, sinds Hindenburg zijn man gevonden had in Foch en in de gevechten der laatste weken 850.000 man had moeten zenden.

Sinds vier maanden hadden de Duitschers hun beste krachten verspeeld en hun reserven ge-

Generaal Mangin.

duchtig moeten verslijten. De linker kant van de nijptang, waarin zij Parijs meenden te verpletteren, was verbrijzeld.

Hun verzwakte troepen moesten aangevuld, hun reserven op hoogte gehouden, hun kaders vernieuwd worden.

Ludendorff hoopte op het binnenroepen der nieuwe klas van 1920, op knapen van 17 en 18 jaar, om zijn troepen wat lucht te laten schep- pen. Met koortsige haast werden de 450.000 jongelingen gedrild en geoefend, om het vermoeide leger bij te springen en wat rust te verleenen.

Maar Foch meende het anders. Rust is roest, zeide hij. Eenmaal de zak van de Marne geëf- fend, wilde hij thans zijn slagen toebrengen in Santerre.

In April hadden de Duitschers hun splijtzwam gedreven tot aan de heuvelen tusschen de spoor- wegen Parijs—Amiens en de Avre. De overwin- ning in Tardenois had het groote spoor Nancy— Parijs vrij gemaakt. Nu moest men den anderen grooten spoorweg, die loopt van Amiens naar Parijs, ontzetten, om de Westelijke troepen ver- ruiming te geven en de verbintenissen van Frankrijk en Engeland te vrijwaren.

Foch wist dat Rupprecht van Beieren den kroonprins 180.000 man had afgestaan, om hem te ondersteunen. In het Noorden was dan het oogenblik gekomen om den slag te slaan, om over die streek het tempeest te zenden, dat sinds 18 Juli onafgebroken in Tardenois had gewoed.

Foch besloot, op het front in Picardië en Ar- tois, de Engelsche met de Franche troepen de eene na de andere op den vijand te werpen. Aan- vankelijk zou het centrum, met twee legers, den vijand den slag toebrengen, daarna de rechter- vleugel. Voor het laatst zou de linkervleugel den strijd aanbinden, om de laatste harde slagen te laten toebrengen door den uitersten linker- vleugel.

Den 8ⁿ Augustus zette het centrum in. Bij het aanbreken van den dag rukten de Engelschen

op een breedte van 12 mijl op en ontketenden zware aanvallen tegen de Duitschers, die pal bezuiden de Ancre lagen.

Drie kwartier later bonden de Franschen den slag aan en verlengden het aanvalsfront Zuid- waarts met verscheidene mijlen.

De bons kwam vooral aan tegen generaal von Hutier's leger.

Het weder was beter, de regen had opgehou- den, doch het was bewolkt en mistig, wanneer de aanval loskwam.

De slag opende met een vernietigend bombar- dement van drie minuten. Daarna kroop het spervuur van veldkanonnen en schansmortieren voorwaarts, terwijl de zware kanonnen hun vuur samenvatten op wat, naar men verwachtte, de brandpunten van den tegenstand zouden blijken.

Eenige honderden gevechtstanks trokken voor- uit, toen de infanteriegolven langs het grootste deel der aanvalslinie voortrolden.

De vijand was overrompeld en zijn verzet was van dat overhaast en onvoorbereid karakter, het- welk het tegen een georganiseerden aanval zelden goed uithoudt.

De tanks voeren de Avre over en ploeterden in de richting van het lastiger terrein van het dal der Luce.

De aanval geschiedde zoo verrassend snel, dat de Duitschers zich met gansche troepen overga- ven of alles in den steek lieten.

De rol der tanks was van overwegend belang. Pétain bracht openbaar hulde aan allen, die had- den medegewerkt om het nieuwe wapen te ont- werpen, samen te stellen en te bedienen.

« En gij, werklieden van het front », zeide hij, « gij, die ze in orde hebt gehouden, gij hebt u jegens het vaderland verdienstelijk gemaakt. »

De tastbare uitslag van dezen nieuwen veldslag was dat Amiens, dat nog altijd in een gevaarlij- ken hoek van het front lag, buiten de rechtstreek- sche bedreigde zone was gekomen.

De Engelschen streden onder generaal Haig, maakten 7.000 gevangenen en vermeesterden 100 kanonnen.

In de nieuwe frontlijn lagen, benevens 20 dor- pen, de grootere plaatsen Marcelcave, Harbon- nières, Caix en Moreuil.

Het was een prachtige dag geweest voor het leger der bondgenooten.

Den 9ⁿ Augustus werd de slag voortgezet.

Ondanks den toenemenden tegenstand, her- nieuwd den bondgenooten den aanval op het geheele slagfront ten Zuiden van de Somme.

De Franschen namen Pierrepont en het bosch ten Noorden ervan.

De Kanadeezen en Australiërs rukten, na de buitenste verdedigingswerken van Amiens geno- men te hebben, met bewonderingswaardige voort- varendheid een 3200 meter, na hevige gevechten, verder op.

De Britten rukten Rosières binnen.

Er werden 17.000 gevangenen gemaakt onder wie de kolonels van drie regimenten en hun sta- ven, die zich in allerhaast moesten aankleeden.

Op een plaats, waar Duitsche versterkingen ijlings per trein heen gezonden waren, werden

Generaal Degoutte.

zij gewaar, dat de nabijheid van de plaats, waar zij uit den trein sprongen, al in het bezit van de Engelschen was. Allen werden gevangen genomen. Een stafofficier stopte papieren in zijn broekspijpen weg, toen hij gevangen genomen werd en vloekte luid, toen men hem aan den lijve onderzocht.

Onder de gevangen genomen officieren waren het grootste aantal artillerie-officiëren, dat ooit in den oorlog gevangen gemaakt is.

Enkele mijlen achter het front waren de troepen op bruggen opgehoopt, bij een poging om te ontsnappen. Het slagveld zelf bood een ongelooflijk schouwspel, wegens het zwijgen der kanonnen aan beide zijden. De Engelsche kanonnen werden op zeker oogenblik vooruit, de Duitsche achteruit gebracht. Hierdoor hield het artillerievuur een tijdje gansch op, wat zelden tijdens den oorlog gebeurde.

De Duitsche steunstellingen waren ellendig. Het waren kleine, verspreide, ondiepe kuilen. De troepen, die als bezetting dienden, sliepen in kwalijk riekende hokken, dikwijls zonder dekking, behalve prikkeldraad. De verliezen der Duitschers aan dooden bleken vijfmaal sterker te zijn dan deze der Engelschen.

Hoewel de Duitschers al hun reserves in dien hoek wierpen, konden zij den wassenden stroom niet tegenhouden. Door de bezetting van Rosières vorderden de verbonden een heel eind in de richting van Chaulnes, dat een belangrijk kruispunt van spoorwegen is.

In den daaropvolgenden nacht gingen de Duitschers uit den vooruitspringenden boog, dien hun front tusschen Orvillers en Montdidier maakte, terug.

Den 10^{en} Augustus viel Montdidier voor den middag in handen en men maakte vele gevangenen. Het Fransche leger onder bevel van generaal Debeney kon zich aansluiten met de Engelsche troepen onder generaal Rawlinson en brachten de Duitschers onder von Hutier leelijk in het nauw.

Het aantal gevangenen steeg tot 20.000.

Generaal Humbert, die tusschen Courcelles en Antheuil lag, kreeg dienzelfden dag van 10 Augustus van Foch bevel om den vijand in den rug aan te vallen. Het was 4 uur 20 minuten in den morgen. Alles stond vertrekkens gereed. De bevoorradingskamions bevonden zich achter de kanonnen, het voetvolk rukte op, gevolgd door den ganschen legertrios. Geen kanon vuurde. Het was stil. Plots braken de vuurmonden los en besproeiden de toegangswegen der vijandelijke reserven rijkelijk met granaten van allen kaliber. Het was een gordijn van projectielen.

Voorafgegaan van tanks rukte het Fransche leger voorwaarts en bevond zich om 8 uur te Resson-sur-Matz. Om elf uur waren het boschen van Resson, de dorpen Mortemer, Orvillers-Sorel, Lataule, Cuvilly, Marquéglise, Margny-sur-Matz in handen der Franschen. De stormwagens vermorzelden de mitrailleurs, die te Cuvilly razend schoten. Het was een merkwaardige dag voor de Franschen, die flink geholpen werden door vliegtuigen, die twaalf honderd duizend kilo bommen op de Duitse stellingen wierpen en 71 vliegtuigen naar beneden haalden.

De zware slag is geleverd. Thans moeten de verbonden hun rechtervleugel brengen van de Avre naar de Oise; in het centrum, in de streek van Roye-Chaulnes moeten zij de verbitterde aanvallen der Duitschers weren en langzaam vorderen langs de Somme.

Von Hutier en von der Marwitz zijn op het oude versterkte front van Oktober 1914 en Maart 1917 teruggeworpen en kregen bevel Lassigny te verdedigen, alsmede Roye en Chaulnes. Versche divisies vloeien toe langs Duitse zijde. 10.000 man worden op Roye geworpen.

Onze bondgenooten hadden het hard te verduren. De infanterie geraakte telkens weer in het flankvuur der Duitse reserven, die verscholen zaten achter de steile hellingen van den naar de Somme afglooiende hoogvlakte en niet getroffen konden worden door het Engelsche geschut.

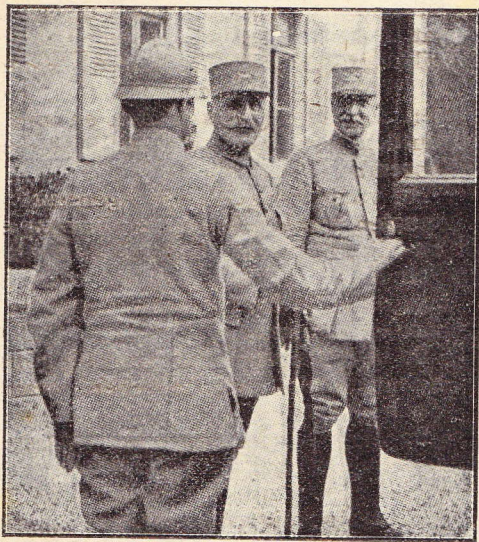
In de dichte rangen menschen en paarden, sloegen de granaten van het zware Duitse vlakbaanvuur, terwijl hun vliegers, zeer laag vliegend, de oprukkende soldaten met mitrailleurvuur bestookten.

Tusschen de geweldige zwarte en gele rookfonteynen versplinterden de oude boomen langs den weg, kantelden voertuigen, vielen menschen en dieren; en één stond wankelden de Engelschen, maar dreven toen onder het moordend vuur steeds maar verder door.

Zij schoven hun linie bij den weg naar Roye op, maakten honderden gevangenen en veel schietvoorraad viel in hun handen.

Na een vinnig gevecht veroverden zij Proyard, bezuiden de Somme en maakten zich van de beroemde Logeer-hoeve meester.

Links van den ouden Romeinschen weg naar Roye, op den top van den heuvel staat een bosch, dat, naar zijn vorm, het Z-bosch genoemd wordt. Het was een bosch vol kuilen, steengroeven en tunnels, waarin meer dan één brigade versto-

Maarschalk Foch en generaal Fayolle.

ken zat en beschermd werd door twee sterke fortjes, bewapend met machinegeweren. Met een kleine macht infanterie vielen de Franschen dit bosch aan, totdat de vijand er tot den laatste uitgeknepen was.

Den 13ⁿ Augustus slaagden de Franschen er in den kam van het massief van Lassigny te bereiken, en konden zij Roye onder vuur nemen.

De Duitschers wierpen divisie op divisie op deze belangrijke stelling. Zij werden telkens onder zwaar kanonvuur genomen, en al hun pogingen versmoordden in het bloed.

Tot wraak staken zij al de dorpen tusschen Péronne en Chaulnes in brand en beide steden werden tevens in vlammen gestoken.

Ondanks deze herhaalde tegenslagen en nederlagen, trachtten de Duitschers door valsche berichten het volk te misleiden. Zoo meldde de « Deutsche Tageszeitung » den 13ⁿ Augustus:

« Al de overwinningen, die de Franschen in de laatste dagen afkondigden, zijn verzinsels en overdrijvingen. Von Hutier's leger heeft hen in het vrijwillig ontruimde gebied nauwelijks een bruikbaar stuk geschut achtergelaten. De vijand heeft ontzaggelijke stormloopen beproefd zonder onze linie noemenswaard te kunnen verschuiven. Uit eenige plaatsen, waarin hij was gedrongen, werd hij in een tegenaanval weer uitgeworpen. Hij heeft daarbij, op het aanvalsfront, bloedige verliezen geleden, zonder aan den uitslag iets te kunnen veranderen. »

Met zulke tijdingen werd het Duitsche volk bedrogen.

Als antwoord op dit leugenachtig bericht, konden de Engelschen, den 15ⁿ Augustus, naar hun land seinen:

« Zeeven is de vijand binnen zekere grenzen, beoorden de Ancre tot bij Hébuterne, teruggetrokken. Onze troepen blijven met de Duitschers in natwe voeling en verontrusten hen tijdens deze achterhoede-bewegingen. Het staat als een paal boven water, dat de vijand er nu wanhopig

op gebrand is, zuinig met zijn mannen te zijn, in een mate die, bij de methode van verkwisting met kanonnenvleesch, nog niet is voorgekomen. »

Den 21ⁿ Augustus vielen de troepen van generaal Mangin, op een front van 30 km., tusschen Fontenoy, ten Westen van Soissons, en het vlek Pimprez, ten Noorden van Ribocourt, aan.

Om zeven uur 's morgens bereikte het vuur hunner batterijen, die sedert den vorigen avond in touw waren geweest, zijn hoogtepunt en wierp het voetvolk zich op de vijandelijke stellingen.

De schok was des te krachtiger daar de Duitschers niet in voorpostlinies, maar in hun eigenlijke linies van weerstand stonden, die duchtig versterkt waren. De tegenstand was verbitterd, en de Franschen moesten op vele plaatsen strijden met het bloote wapen. Op het voor de verdediging als geschapen terrein, dat bedekt is met bosch en doorneden met diepe ravijnen, en waar overal machiengeweestellingen waren, was het een buitengewoon lastige karwei.

Na twee mijl op de hoogvlakte van Autriches te zijn opgeschoten, brachten de Franschen hun linie tot Nouvron, Ingre, Auvignicourt en Morsain vooruit, en bezetten bovendien Pimprez en het Rigolesbosch. Twee duizend gevangenen vielen hun in handen.

Het leger van generaal Humbert vormde een halven kring ten Zuiden en ten Westen van het beroemde massief van Lassigny, dat om zijn hoogte genoemd wordt «het kleine Zwitserland».

Humbert zal dit gebergte omdraaien. Zijn troepen overstroomden het bosch van Loges, bereiken Canny-sur-Matz en Belval, terwijl zijn rechtervleugel het gebergte zuidwaarts omkringt.

Rawlinson werpt zijn Kanadeezen op Damery en Parvillers. Humbert neemt, in den avond van den 22ⁿ Augustus 1918, Lassigny stormenderhand in.

Den volgenden dag was gansch het « kleine Zwitserland » in handen der bondgenooten.

En hiermede eindigde de overwinning in Santerre.

Denzelfden dag green een ontroerende plechtigheid plaats. Het was te midden van het geweldige offensief, waarbij het belang van de gansche wereld op het spel stond, een dubbel feest, waarbij twee hoofdleiders van den titanischen strijd gevierd werden. Het dankbare Frankrijk huldigde twee zijner zonen, aan wie het den ommekeer te danken had.

Aan generaal Foch werd den met goud gesterden maarschalkstaf overhandigd, teeken zijner hooge waardigheid; aan generaal Pétain, de militaire medaille.

Slechts een compagnie was bij het feest van Foch aanwezig. De plechtigheid geschiedde ter plaatse die Foch als bevelhebberspost had uitgekozen. Gansch de ministerraad omringde den voorzitter der Republiek. De verbondenen hadden een hunner officieren afgevaardigd.

Poincaré bracht hulde aan de groote verdienste van Foch, hij loofde zijne zielegoedheid, zijn vast karakter, zijn onwrikbaren wil, zijn geniaal talent. En zich wendend tot de legergroep, eindigde met de woorden:

« Uw prachtige legers zijn waardig van hun aanvoerder. Frankrijk en de verbonden landen zullen hunne legers waarmede blijven. Wij willen overwinnen. Wij zullen zegevieren! »

De tweede plechtigheid had plaats op een eng kasteelplein, bebloemd met rozen, waarboven de heete zon van Augustus brandde.

Een eerewacht, met vaandel, samengesteld uit een regiment dat Pétain voortijds kommandeerde, een muziek en een staf schitterende officieren stonden ter plaatse.

Maarschalk Foch, houdend in de hand den fluweelen met goud versierden maarschalkstaf, kwam zich bij de officieele groep voegen.

Pétain stond naast het vaandel. Klaroenen schalden, trommels roffelden ten velde. Poincaré voerde het woord, herinnerde aan de verdediging en het ontzet van Verdun onder Pétain, waarmede hij het Groot-Kruis van het Eerelegioen won; aan zijn jongste overwinningen, waarvoor den dapperen generaal nog slechts één belooning kon geschonken worden: de militaire medaille.

« Wanneer ik u deze medaille overhandig, sprak de Voorzitter der Republiek, dan heeft het Vaderland gedacht dat U hierbij zeer gelukkig zoudt zijn geweest, want alleen de dappersten onder de dapperen hebben er recht op. Gij, Pétain, die de soldaten zoo lief hebt en door hen bemind wordt, zult deze medaille, het eereteken der helden, met een rechtmatige fierheid dragen. »

De generaal, die in zulke zware vuren had gestaan, voelde langs zijn getaande wangen, twee groote tranen rollen, toen de president, op zijn licht-blauwen dolman, de zilveren, met geel en groen lint omboorde medaille hing.

XII.

DE TANKS OF STORMWAGENS

De overwinning, die zich zoo prachtig inzette, was voor een deel te danken aan de Tanks.

Het publiek maakte, te dien dage, zich een zonderling gedacht van deze wagens, die mitrailleurs verslonden, huizen openreten en de schuilhoeken der Duitschers verpletterden.

De stormwagen was evenwel geen nieuwe uitvinding, maar was een toepassing van een landbouwtuig dat over zware, getande wielen liep en zeer veel diensten op de uitgestrekte velden bevestigde.

Men voorzag deze wagens van zware pantserplaten, gaf hun een moderne inrichting, bracht er een toren aan, van waaruit de bestuurder langs alle kanten zien kon, en bewapende dezelve met mitrailleurs en kanonnen.

De tank werd voortgedreven door een naftemotor.

Het was geen aangenaam karweitje zulk monster te bedienen. Men liep gevaar er levend in verbrand te worden.

De tank zette zich in beweging onder het geklak van zijn ruspenwiel. Eenmaal aan het

bollen, had hij ontzag, noch eerbied voor alles wat zich voor hem aanbood. Hij drukte de prikkeldraad plat, overschreed kuilen, putten en grachten, liep boomen en huizen omver, en toen zijn mitrailleurs blaften en zijn kanonnen vuurden, werd het vervaarlijk lawaai ooverdoovend.

Hij vreesde kogels noch tegenstand. Alleen de granaten waren zijn ergste vijanden en hieraan kon hij slechts door snel loopen ontkomen.

Sinds de bewegingsoorlog ontstond en de loopgraven verlaten werden, heeft de tank veel diensten bewezen.

De tank Renault heeft prachtig gewerkt tegen de mitrailleurs der Duitschers, waar deze in tijds hunne kanonnen nog niet konden opstellen.

De Engelschen verschenen het eerst met de tanks, en de lezer zal zich herinneren hoe generaal Byng met zijn stormwagens tot in de derde verdedigingslinie der Duitschers drong.

Maar Frankrijk verbeterde het Engelsche systeem. De fabrieken van Schneider, Creusot en de metaalfabrieken van St-Chamond maakten er aanvankelijk met gansche scharen.

Renault heeft er later zeer lichte gebouwd, dewelke in het offensief van Foch de grootste diensten bewezen.

Twee soldaten vormden de bemanning. De bestuurder zit van voor, de schutter zit te midden van den toren, die langs alle kanten kan gedraaid worden.

De machinekamer is van de kruitkamer gescheiden, ten einde het brandgevaar te vermindern.

Zeer sterke hellingen kunnen door deze tanks bestegen worden.

Dikke pantserplaten beschutten de inzittenden tegen kogels en granaatscherven.

Hij is zes meter lang en twee meter breed.

De Duitschers hebben onmiddellijk de stormwagens nagmaakt, maar, zooals het doorgaan gebeurde, maakten zij dezen veel zwaarder en grover.

Terwijl de Franschen de tanks zoo licht mogelijk maakten, en zich vooral toededen om er een groot aantal in het vuur te brengen, hebben de Duitschers stormwagens gebouwd die veel te zwaar en te log waren, en hebben anderzijds niet genoeg hun aandacht besteed aan het nieuwe wapen, dat vreeselijk geducht zou worden.

De tank, dien zij maakten, geleek zeer veel op het model St-Chamond, maar bezat een bek voor en achter.

Stalen platen van 3 centimeter dikte, dekten deze bekken. Het midden is met dunnere platen beschut.

Lange platen hangen tot tegen den grond over de ruspenraderen.

De Duitsche tank is zeven meter lang, twee meter tachtig breed en weegt vijf-en-dertig duizend kilo.

Twee motoren, van 100 paardenkracht elk, zetten hem in beweging.

De tank bevat drie plaatsen; de twee uiteinden zijn de vechtkassen; te midden bevinden zich de machienen en de leiding.

Zes mitrailleurs en een kanon van 57 mil. vormen zijn bewapening.

Het is een vreeslijk instrument, bemand met achttien soldaten.

Deze stormwagens waren niet praktisch, zooals wij zeiden. Hun grofheid en zwaarte verhinderden elke snelle beweging. Zij werden allen onvermijdelijk de prooi van de vreeslijke 75-kanonnen.

De Fransche tanks werden per spoor naar de frontlijn gebracht of daarheen getrokken door sterke automobielen.

Iedere tank was voorzien van signaaltuigen en draadlooze telegraaf. Hiermede kon de bemanning met elkander in voeling blijven, alsook met het achteraanrukkend voetvolk en zelfs met de vliegers.

Zij waren allen in 't grijs geschilderd en gekamoufleerd, zoodat men ze ongemerkt tot zeer dicht bij het gevechtsterrein kon brengen.

De eerste Fransche tanks vielen den 17ⁿ April 1917 aan. Er was bevolen dat ze de derde vijandelijke linie zouden overloopen — in de meening dat de twee eerste door het voetvolk zouden genomen zijn — en in volle veld de Duitschers wegvegen.

Na een marsch van verscheidene kilometer in vollen dag, glijdend allen over dezelfde brug, gerepereerd door de Deutsche kanonnen, zonder voorafgaandelijk kanonvuur, bereikten zij desniettemin de tweede vijandelijke lijn en maakten zich van Berry-au-Bac en Juvincourt meester.

Enige tanks drongen zelfs tot de derde lijn door en bereikten den spoorweg Laon-Reims, waar zij vernield en buit gemaakt werden.

De tweede lijn was in handen van het voetvolk. De stormwagens bleven, van zes uur des morgens tot in den volgenden nacht, blootgesteld aan het vuur van den vijand. Zij kropen de hellingen op en af, om niet getroffen te worden, wachtend naar versterking, die zich liet wachten, daar een groot gedeelte der aanvallers gedood was geworden.

De aanval werd niet doorgedreven. Wat er met generaal Byng gebeurde, hernieuwde zich hier. Men was door de vijandelijke stellingen gebroken, maar zonder verdere gevolgen, vermits men niet ondersteund werd.

Toen bewezen de stormwagens tot hetwelk zij in staat waren, en hoe groot het vertrouwen was dat men in de bemanning mocht stellen. De overste, kommandant Bossut, was gedood, vele officieren vielen met hem en ook was een aantal soldaten gesneuveld. Zij doorstonden een wreeden dood, verbrandden levend in de in vlammen geschoten wagens.

Hun makkers der infanterie waren achter hen in de tweede lijn der Duitschers gedrongen en hadden al de hinderpalen op hun weg neergeworpen.

De generale staf was echter niet gewonnen voor de afdoende waarde der tanks.

Eerst toen de Engelschen er groote uitslagen mede bekwamen, ging men tot andere gevoelens over.

Maar vooral de tegenaanval van generaal Mangin, den 11ⁿ Juni 1918, die de naar Compiègne oprukkende Duitschers versloeg met de tanks, waarachter zijn dapper voetvolk marcheerde, opende de oogen van het Groot Hoofdkwartier.

De Duitschers, de lezer weet het, rukten naar Parijs op. Mangin heeft maar één man tegen twee Duitschers te stellen. Zijn volk is afgemat, uitgeput. Mangin aarzelt echter niet. Hij wil aanvallen voor hij zelf wordt over het lijf geloopt. Zijn legertje ruikt op, voorafgegaan door vele stormwagens. De vijand wordt achteruit gedreven, verpletterd. Belloy wordt hernomen en de Mof verre van Compiègne en Parijs, het land zijner droomen, geworpen, de velden, bosschen en wegen bezaaiend met dooden.

Het was de eerste overwinning, die de kans deed keeren.

De waarde der tanks werd toen erkend, en met reuzenmoed toog men aan het werk om de kleine duivelwagentjes met honderdtallen te maken.

De tank Renault, de lichtste van allen, werd bij voorkeur gefabriceerd.

Op het veld gelijkt hij een grooten paddestoel, hij glijdt af de hellingen, kruipt over boomen en struiken, ontdekt de schuilhoeken der mitrailleurs en weet beter dan de groote tanks zich te onttrekken aan de vijandelijke kanonnen.

Wanneer een kanon op hem gericht wordt, vliegt hij er vlug naartoe, ontwijkt de schoten en weet de bedienaars onschadelijk te maken.

Zingend loopt de infanterie hem achterna, verduikt zich achter hem en springt den vijand onverhoeds op het lijf.

Pétain weet wat de stormwagens waard zijn. In een legerorder van 30 Juli wenschte hij het heldenkorps geluk in de volgende woorden:

« Sinds begin April heeft het stormgeschut in dertig gevechten en twee groote veldslagen zijn proeven geleverd.

» De infanterie heeft vanaf het optreden der tanks in deze een machtig bondgenoot gevonden, hetwelk hun roem vergroot en waarop zij met trots opzien.

» De opperbevelhebber zendt de dappere pioniers zijn hartelijkste gelukwensen.

» Het Vaderland is fier op U. »

Het korps der stormwagens stond onder bevel van generaal Estienne.

XIII.

GUYNEMER,

DE KONING DER VLIEGENIERS

« Guynemer is niet teruggekeerd! »

Het was een algemeene verstomming. Een kreet werd vernomen door gansch Frankrijk, in de hut van de armen, in het paleis der rijken; hij klonk van de lippen van millioenen soldaten

Kaart van het strijdtoneel ten Oosten van Arras en Roye.

————— : Fransch-Britsch front op 21 Augustus 1918.

- - - - - : Frontlijn op 28 Augustus.

en ieders harte was op dien stond verstijfd van droefheid.

Het was een algemeene rouw, of Guynemer, de jonge vliegenier, alléén onsterfelijk was of moest zijn, terwijl zoovelen der soldaten elk uur van den dag ten doode waren opgeschreven.

Gewoonlijk betitelde men de pilkste onder de vliegeniers als «as», maar Guynemer noemde men «De Koning der vliegeniers».

Zijn leven, zoo jong, was rijk in heldendaden. Hij was nog maar een knaap, een jongetje, lang, opgeschoten, maar teeder en zwakjes toen de oorlog uitbrak.

Nog geen twintig jaren ten volle uit.

Hij stonde af van een oude adellijke familie die, eeuwen lang, aan het land dappere zonen had geschonken. De dapperheid zat hem in het bloed, en tijdens den oorlog heeft hij de aviatie en de bondgenooten onschatbare diensten bewezen.

Zijn heldendaden zijn overwaardig geïnoekt te worden, en wij willen eenige bladzijden aan hem wijden, om aan te toonen wat vaderlandsliefde vermogt.

Toen de oorlog uitbrak, werd Guynemer afgewezen. Hij was te zwak om het leven in de loopgraven of ten velde te doorstaan, te zwak om als ruiter dienst te nemen. Maar hij wist het te bewerkten dat hij als eenvoudige diender bij de vliegerij werd toegelaten, waar hij aanvankelijk zwaar werk te verrichten had: bidons te slepen, motoren schoon te maken, toestellen binnen te loodsen en des nachts op de harde planken te slapen.

Hij had de lessen der Polytechnische school gevolgd, wat hem een grooten voorsprong gaf op zijn makers. Hij kende het mechanisme en zijn wetenschappelijke onderlegging maakte hem weldra vertrouwd met al de technische bijzonderheden der aviatie, bewerkte dat hij spoedig

Beeld van een door de Franschen heroverd terrein aan de Somme.

toegelaten werd als leerling vliegenier.

Den 17ⁿ Februari 1915 vloog hij, op een Blériot, de eerste maal alleen boven het vliegveld van Pau.

Met sprongen bonsde hij de lucht in, zoodat zijn leeraar hem toeschreeuwde, zulke halsbrekende toeren achterwege te laten.

Denzelfden avond schreef hij zijn indrukken aan zijn vader :

« Voor het vertrek was ik ongerust, maar eenmaal in de hoogte vermaakte ik mij dol!... De deiningen en het glijden van mijn toestel hebben mij in het geheel niet gehinderd, 't was leuk... Enfin, ik heb me kostelijk vermaakt, gelukkig dat moeder het niet zag. Ik meen dat ik mij niet als een voorzichtige heb laten aanboeken. Het zal gaan, weldra zal ik zeer ervaren zijn!... »

Hij bekwaamde zich in het vliegen door lange oefeningen, want de eischen der militairen waren

zeer streng, en men moest een harden proeftijd doorstaan, alvorens het brevet van vliegenier te bekomen.

Hij steeg met verschillende toestellen naar omhoog, vertrouwde zich ten volle met het mechanisme van de onderscheidene typen, en den 8ⁿ Juni maakte korporaal Guynemer deel van het eskadriel T. S. 3 dat te Vauciennes lag.

Kapitein Brocard was zijn overste. Men heette het eskadriel « De Ooievaars ». Védrines was er bij; Védrines, de dappere roekeloze, die weldra zijn vriend werd.

Vauciennes lag in het land van Valois, waar uitgestrekte bosschen zijn, prachtige kasteelen verrijzen, vette weiden heinde en verre uitlijnen.

In dit land, te Compiègne, lag Guynemer's vaderhuis.

Hij schreef aan de zijnen :

« Kalm land, algemeene stilte, men zou zich in het Zuiden wanen, hoewel de inwoners de

wilden uit Pruisland hebben gezien en ons zeer achten... Védrières is mijn vriend en geeft mij raad; hij beveelde mij aan zijn mekaniciens aan, Parijzenaars, die zich altijd uit den slag weten te trekken, vindingrijk zijn en plezierig... Ik heb mijn mitrailleur op een stevig voetstuk laten plaatsen en ben tot de jacht gereed... Gister, om vijf uur, vloog ik over ons huis, op 1700 à 2600 meter. Hebt gij mij niet gezien? Ik liet mijn motor gedurende vijf minuten kloppen opdat gij mij zoudt hooren... »

Guynemer mocht als de schildwacht van zijn vaderhuis genoemd worden, en was daarom dubbel waakzaam. Het was hem een heilige post. Hij maakte geen misbruik van de nabijheid zijner woonst, om te allen stonde aan de bel te gaan hangen, want hij is in dienst en eerbiedigt zijn konsigne. Maar als hij van de jacht terugkeert, aarzelt hij niet om een « omweg » te maken en door zijn akrobatische toeren de aandacht der zijnen op zich te vestigen en het « onderhoud » in de lucht langer te rekken.

« Ge hebt mijn hoofd moeten zien, schreef hij des anderdaags, want mijn oogen waren steeds op het huis gericht... Ik ben erg bedroefd omdat mijn omwentelen moeder den schrik op het hart gejaagd heeft, maar ik moest het huis zien zonder mijn hoofd buiten het toestel te steken, wat met den wind zeer onaangenaam is... »

Men kan zich de ontroering der ouders voorstellen, wanneer zij hun « jongetje » nagaan door hun verrekijker en zijn gelaat als een klein, klein stipje ontwaren.

Kapitein Brocard vond den nieuwelings erg tener en jong, net een meisje. Doch weldra wordt hij als een bekwaam vliegenier erkend die, na drie maanden leertijd, zulke zotte toeren in de lucht kon verrichten.

Alles wat op de aarde is, boezemt hem belang in. Hij schreef hierover :

« Het land biedt een ongelooflijk uitzicht aan; overal puinhoopen, een dooreengewarrel van loopgraven die elkander schijnen te raken. De aarde is omgewoeld door de granaten, men bemerkt duizenden kuilen. Hoe is het mogelijk dat een mensch hierin kan leven? Van een bosch blijven er nog enkele boomen recht, de overigen zijn door de marmieten geveld. Het is bijna niet te gelooven hoe men op 3000 meter hoogte dit alles klaar en duidelijk ziet... »

Verscheidene malen keert Guynemer terug met uitgerafelde vlerken, kapotgeschoten rasterwerk, of met doorzeefde schroef.

Aan zijn zuster Odette schreef hij het volgende :

« De Moffen houden mij in bijzondere achtting. Mijn waarnemer heeft meer dan duizend schoten geteld waarmede zij mij groeten. Het was één geroffel en wij waren omringd van ontploffingen, van onder, van boven, van voren en langs achter. Wij moesten zichten nemen, wat zij ons wilden beletten. Men hoorde de stukken schuifelen; een der kogels doorboorde den vleugel en vloog toen in den kring der schroef, zonder haar te kwetsen, op vijftig centimeter van mijn hoofd. Mijn waarnemer, die van 't begin

van den oorlog dienst doet, heeft nooit zoo'n beschieting beleefd, en hij was tevreden toen wij naar het vliegplein terugkeerden. Bij het dalen heeft mijn waarnemer aan kapitein Gerard gezegd, dat ik een roekeloos kerel ben. De kapitein antwoordde dat hij zulks heel goed wist. Ik ga mijn doorschoten toestel fotografeeren. 't is prachtig! »

Luitenant Colcomb verhaalt, dat gedurende gansch den tijd der beschieting, Guynemer geen enkele poging deed om door een zwenking aan de granaten te ontkomen. Hij bepaalde zich wat te stijgen, en daalde toen weer kalmpjes naar de plaats die men moest fotografeeren. Toen werd het volgende gesprek gevoerd :

De waarnemer : « Ik heb gedaan, wij kunnen huistoe. »

Guynemer : « Mijn luitenant, doe mij thans het genoeg, de granaten die over ons vliegen te fotografeeren. »

Kinderen krijgen steeds hun wensch. De luitenant fotografeerde.

Colcomb beschreef later Guynemer volgender wijze :

« Het subliemste militaire gelaat dat ik ooit te zien kreeg; een der edelmoedigste zielen die bestaan en die ik ooit ontmoette... »

Koelbloedigheid en kalmte waren zijn hoofdeugden. Intusschen vermaakte hij zich als een knaap, telde de gaten, die in zijn toestel werden geschoten, toonde dezelfde aan zijn waarnemer en scheen met het schroot te goochelen. Toen hij gedaald was, greep hij zijn overste, kapitein Brocard, bij den arm, trok hem mede naar zijn vliegtuig en toonde hem de talrijke wonden, terwijl hij danste van vreugde.

Den 19^e Juli beleefde Guynemer zijn eerste avontuur. Boven Coucy bemerkte hij op 3200 meter een Aviatik der Duitschers. Hij richtte zich in rechte lijn naar hem toe, bleef er vijftig meter onder, links en langs achter. Het getak van zijn mitrailleur overstemde het ronken van zijn motor. Bij de eerste schoten ziet hij een stuk van de Aviatik in de lucht vliegen. De Duitschers schieten met de karabijn en treffen een vleugel, terwijl een kogel de hand en het hoofd van den waarnemer rakelings voorbij schiet. Opnieuw takt Guynemer's mitrailleur, de Deutsche vliegenier zakt ineen, zijn waarnemer steekt de armen omhoog, de Aviatik valt als een steen, omhuld in vlammen, tusschen de loopgraven...

Weerzijds de strijders heeft men het luchtgevecht nagegaan. Woedend om de nederlaag, overgoten de Duitschers het vliegplein met kogels. Te midden van dezen regen zet Guynemer zich neer en ontdoet zich van zijn leeren bovenbroek, die hem veel te lang en te breed is. Daarop rolt hij zijn toestel wat achteruit en breekt zijn schroef op een hoop hooi.

Het volk kwam toegestroomd om den overwinnaar te huldigen. Officiëren van het geschut sleuren hem mede, de schildwachten bieden het geweer aan, een kolonel laat champagne opdienen. Guerder, de waarnemer, wordt de eerste den post van den kommandant binnengeleid.

Ondervraagd over het gevecht, antwoordt hij bescheiden :

« Ik ben er voor niets tusschen, het is de vliegenier die den strijd voerde. »

Guynemer, die stilletjes was binnengetreden, wil het woord voeren, maar wordt ruw door den kolonel onderbroken :

« Wat is er dat voor een? »

« Maar, dat is de vlieger ! »

« Gij ! Hoe oud zijt ge dan? »

« Twintig jaar. »

« En de mitrailleur? Hoe oud is die? »

« Twee-en-twintig. »

« Wel ! wel ! zei de kolonel lachend, als de kinderen nu reeds krijgertje spelen, wat moeten de mannen dan doen? »

Met kapitein Simeon vliegt hij naar Compiègne. Zijn ouders en zusters moeten mede in zijn vreugde deelen.

« Dat gaat hem de militaire medaille doen winnen ! zei de kapitein, want hij heeft zijn Mof gezocht en gevonden. »

Inderdaad, den 21ⁿ Juli ontvingen de twee overwinnaars de medaille. Deze van Guynemer was vergezeld van de volgende melding :

« Korporaal Guynemer, zeer stoutmoedig en ervaren vlieger voor de gevaarlijke zendingen, heeft een Duitsch toestel, na een hardnekkig gevecht, in vlammen naar beneden gejaagd. »

Deze eerste koene daad had voor gevolg dat de jongen verscheidene dagen, met koorst, het bed moest houden.

Guynemer was zenuwachtig en brandde zijn jong leven te vroeg op. Hij was heel en al aan zijn taak gewijd, voelde er bijna een godsdienstigen eerbied voor. Toen hij van bed opstond, dwaalde hij treurig door den huize, zijn ouders en zijn twee zusters spanden alles in om hem verstrooïng te geven. Vruchteloos, zijn huis is hem te eng. Hij moet de oneindigheid der hemelen genieten. Bij klaren dag en helder weer meende hij te stikken. Zijn zuster Yvonne begreep hem het best en sloot de volgende overeenkomst met hem :

« Welk ontbreekt u hier? » vroeg zij.

« Wat gij mij niet geven kunt. Ja toch, als ge wilt, kunt ge mij het schenken. Beloof het mij. »

« Gaarne, als het u gelukkig maakt. »

« Ge zult mij de gelukkigste der stervelingen maken. »

« Bij voorbaat toegestaan. »

« Hewel. Iederen morgen zult gij het weer nazien. Indien het slecht is, laat ge mij slapen. »

« En zoo het mooi is? »

« Dan zult ge mij wekken. »

Zij zwijgt en begrijpt. Guynemer bezielt haar en trekt zijn mond monkelend bijeen als een kind dat zijn zin niet krijgt.

« Ge wilt dus niet. Wel, dat ik hier dan barst, het is sterker dan mijn wil. »

Om hem ten genoege te zijn, stemt Yvonne toe en bekijkt iederen morgen de lucht, biddend dat het weer toch zou slecht zijn.

Als het mooi weer is, moet ze hem wekken. Hij kleedt zich in haast, springt in zijn toe-

stel, vliegt en verjaagt den vijand. Daarop kwam hij te Compiègne ontbijten.

Zijn moeder knorde.

« Ge moogt ons toch zoo niet verlaten, zegde zij. Ge zijt met verlof. »

« Maar mijn wil om te vliegen is sterker. »

« Wat nu? »

« Ik houd van dien wil, moeder ! »

Half September komt hij in bezit van een eendekker Nieuport. Hij kan dus alleen, gansch alleen in de hoogte stijgen en onverdeelbaar genieten van den wellust der hooge regionen. Gansch de hemel hoort hem toe en hij bedwelmt zich in de azuren velden.

Hij wordt belast met een bijzondere zending. Gewoonlijk werd Védrines met zulke boodschappen belast. Ze waren zeer gevaarlijk. Tot volvoering hiervan moest men in bezet gebied dalen en aldaar aan aangewezen personen een missie bezorgen. De eerste maal dat Guynemer vertrekken moest, woedde er een vreeselijke storm. Zonder aarzelen steeg Guynemer op. Eenige stonden nadien bracht men het bevel te wachten tot de storm ging liggen. Hij landde in 't bezet gebied in glijvlucht, verrichtte zijn boodschap en steeg weder op. De boeren in het veld herkenden aan de kleuren een Fransch vliegtoestel, ontdekten het hoofd en staken de handen, in groote ontroering, omhoog.

Deze flinke daad bezorgde aan den pas benoemen sergeant Guynemer een nieuwe citatie op de legerorder :

« Vloog in storm vrijwillig op bijzondere missie en volbracht deze met dapperheid, wilskracht en koelbloedigheid. »

« 't Was hard werk », zei Guynemer tot zijn ouders, « de palm heb ik niet gestolen. »

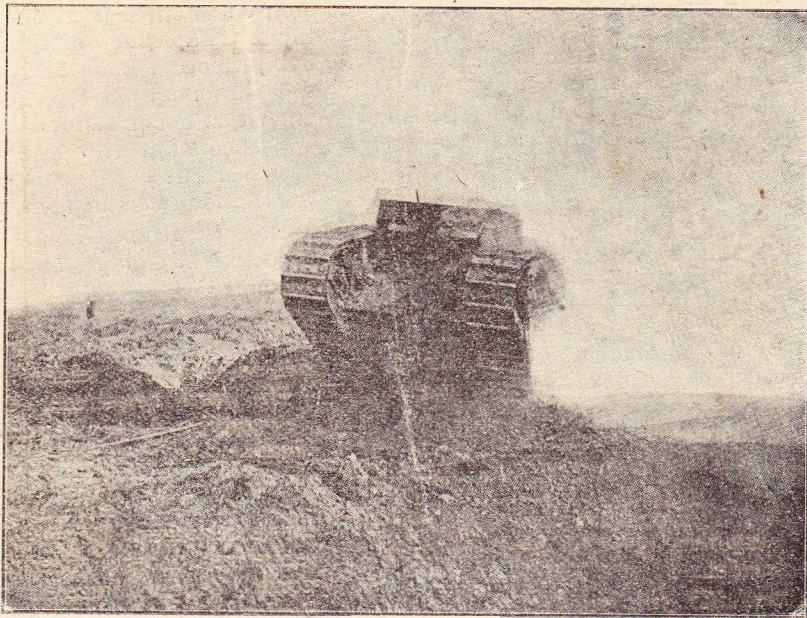
Op den terugtocht werd hij door een Engelsch vlieger beschoten, doch deze herkende dadelijk zijn misslag en bood door teekens in de lucht zijn verontschuldigen aan.

Een paar dagen later kreeg hij weerom een Duitsch vliegtoestel op 3000 meter hoogte in het zicht. Hij vloog drie meter lager en lachte om het gezicht dat de Mof ging trekken. Al meteens viel zijn mitrailleur stil. Dadelijk vireerde hij op zijn vleugel maar haakt aan het Duitsch toestel. Een stuk wordt van het doek gescheurd. De Duitscher beschoot hem met zijn machinegeweer. Een kogel vliegt rakelings langs zijn hoofd, zonder bedenken stormt hij recht op den Duitscher los. Deze redt zich in een haastige vlucht.

Guynemer was dien dag slecht gemutst.

Den 5ⁿ December zweefde hij in de streek boven Compiègne en bemerkte op een hoogte van 3000 meter twee Duitsche vliegtoestellen. Op dertig meter afstand opent hij het vuur. Een Duitscher stort neer ten Noorden van Bailly. Guynemer heeft hem duidelijk zien vallen. Maar er blijft nog de tweede. Hij zwenkt om hem aan te klampen, doch ook deze redt zich.

Wanneer hij de plaats opzoekt, waar de eerste is gevallen, is hij de richting kwijt. Dat was hem te sterk. Een gedachte schiet hem te binnen. Het is Zondag. Zijn ouders zullen thans de kerk verlaten. Hij daalt in een veld bij Compiègne, ont-

Een tank.

moet inderdaad zijn vader, die van de mis huis-toe gaat.

«Vader», roept hij, «ik heb mijn Mof verloren!»

«Helst gij uw Mof verloren, jongen?»

«Ja. Een vliegtoestel dat ik naar beneden haalde. Ik moet naar mijn eskadril, doch ik wil mijn Mof hebben.»

«Wat kan ik voor u doen, jongen?»

«Hem gaan zoeken en hem vinden, vader. Hij moet ergens in het bosch liggen langs de kanten van Bailly.»

Hij stijgt weer op, aan zijn vader het opzoeken van den Mof overlatend. Inderdaad, men vindt het verbrijzeld toestel en den dooden Duitscher, die begraven wordt; doch de kontrolle weigerde Guynemer de eer van deze daad. Hij schuimbekte.

«Goed!» riep hij, «men weigert mij dezen Mof, wel, ik zal hem door een ander vervangen.»

Hij wil steeds een andere hebben. Drie dagen later neemt hij zijn weerwraak.

Toen hij daalde, zag hij een Duitscher in de Fransche linies. Hij schoot naar omhoog en snijdt hem den pas af. Vijf en veertig schoten loste hij op het toestel dat duikelt, in vlam schiet, zich omkeert. De waarnemer viel te Bus, de vliegenier te Tilloloy.

Een Fransche batterij heeft het spel nagezien en toen de jonge held zich nederzette, liet de kommandant der kanonniërs, Allain Launay, zijn mannen verzamelen en Guynemer de militaire eer bewijzen.

«Thans gaan wij er eens duchtig op los schieten», zeide hij, «ter eere van Guynemer.»

De schoten vernielden een huisje, waar Duitschers zich verscholen. Zij spotten uiteen gelijk puiten in een poel.

«Dat is weer aan mij, dat zij dit te danken hebben», lachte Guynemer.

Intusschen had kapitein Launay de galons van zijn mouw losgeteerd en schonk dezelfde aan den vlieger.

«Beloof mij, Guynemer», zeide hij, «dat gij deze dragen zult, wanneer gij tot kapitein zult bevorderd zijn.»

Zes dagen later, nieuw gevecht tegen twee Fokkers. Een er van jaagt hij naar beneden, de andere beschadigde zijn toestel. Dit gevecht tegen deze is waard om vermeld te worden. Guynemer naderde op tien meter, rechtstaand draaiend op zijn vleugels. De Duitscher was er een, die ook geen schrik aan het hart kende. Hij draaide ook op de vleugels. Daar ging het in een engen kring, twee reuzenvogels, die elkanders kwetsbare plaats trachtten te ontdekken. De veer van Guynemer's mitrailleur raakte stuk, hij kon na het een-en-twintigste schot niet meer schieten. Toen nam hij het waanzinnige besluit zijn vijand naar de keel te springen en hem met zijn toestel aan te klampen.

Zulks scheen den Duitscher niet te bevalen, die ijlings naar zijn kamp stuurde en zich redde.

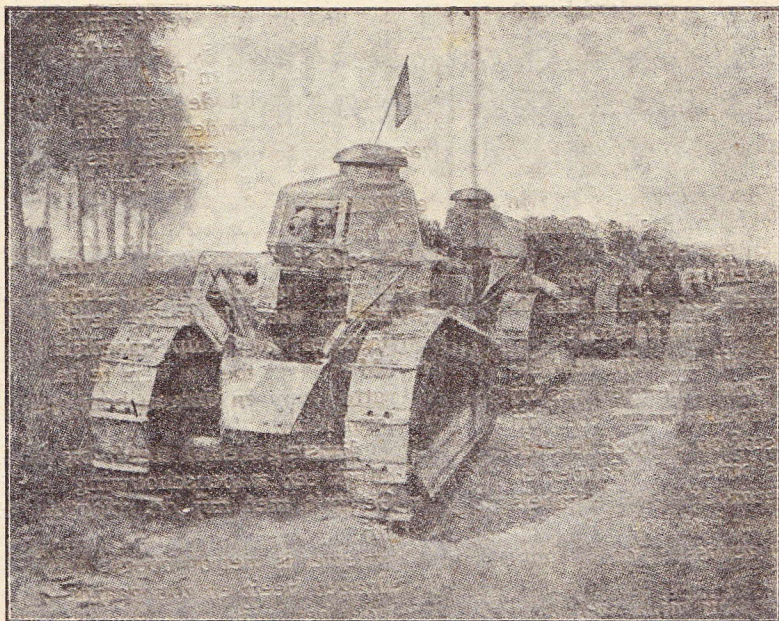
Guynemer kwam beneden met meer dan vijftig wonden in zijn toestel.

Het is bij den jongeling een woesten drang om den vijand te vervolgen en neer te jagen, een drang die aangewakkerd werd door iederen bijval.

Den 24ⁿ December, op zijn 21-jarigen geboortedag, ontving hij het kruis van het Eere-legioen met de melding:

«Stuurman van groote verdienste, toonbeeld van verknochtheid en moed.»

Zooals altijd, was Guynemer ten hoogste verheugd met deze nieuwe onderscheiding. Hij bezat nu reeds het Rode lint, het Gele lint, en het Rode en Groene oorlogskruis met de vier palmen.

Een compagnie tanks Renaults.

Hij was de jongste uit het leger, die zoovele onderscheidingen bekwaam, maar ook de dapperste.

Er verliep bijna geen week of Guynemer haalde zijn Mof uit de lucht. Men zag ze neerstorten in een wolk van rook en vlammen.

De jonge held zaaide dood en brand in de lucht en hij was pas in den aanvang van zijn glorie-rijke loopbaan.

Toen Verdun genepen werd in de ijzeren klauwen van den woesteling, die zijn horden ontelbaar op de vesting wierp, om den weg naar Parijs te openen; toen aldaar de toestand dreigend begon te worden, werden de «Ooievaars» ook ter ondersteuning naar die streek gezonden, waar zij te kampen hadden tegen de zeer geperfectioneerde Duitsche avions.

Op weg naar Verdun schiet Guynemer zijn achtsten Mof neer. Boven de geteisterde stad hing het vol Albatrossen, Fokkers, Agos en anderen. De «Ooievaars» maakten er jacht op en zuiverden de Fransche linies van de Duitsche gieren.

Boven Revigny bindt Guynemer den strijd aan tegen vijf Duitsche toestellen. Slecht bekwaam het hem. De Duitschers omringden hem en sloten hem in een kring. De jongen valt als een arend; zijn toestel werd op vele plaatsen stukgeschoten, een stuk aluminium vloog hem in het gelaat; andere projektielen drongen in zijn kaakbeen, waaruit het nooit meer kon gehaald worden, in zijn rechter wang, in zijn linker wenkbrauw, gelukkig zonder zijn oog te kwetsten; zijn hoofd scheen doorzeefd van kleine wonden, hij bloedde. Twee kogels zitten hem in den linkerarm. Het bloed verblindt hem. Hij verliest zijn koelbloedigheid niet en jaagt zijn toestel naar beneden in duizelingwekkenden val. Half vermoord, bekleet met bloed, met uitgerafelde vlerken, vermorzelde fuselage, kon hij landen en moet, het

hart vol droefheid, naar de ambulance gebracht worden.

Zes weken verbleef hij in 't gasthuis en keerde, half genezen, naar zijn eskadriel, als tweede luitenant terug. Maar zijn arm blijkt weldra zwaar hevig ontstoken en zijn talrijke wonden aan het etteren, dat men den onstuimigen jongeling terug ter verzorging moet wegzenden.

Hij keert naar het vaderhuis. Het verbond dat hij met zijn zuster Yvonne heeft gesloten, bleef voortduren. Wanneer het helder weder was, loopt hij naar zijn vliegtuig te Vauciennes.

De eerste maal dat hij, na zijn verwonding, een Duitscher in de lucht aantreft, overrompelt hem een zonderling gevoel. De Duitscher schiet. Guynemer is niet bij machte te antwoorden. Hij laat den Mof al zijn banden op hem afvuren en hij, de jongeling steeds zoo vol energie, antwoordt niet. Hij laat den Duitscher vertrekken.

Wat ging er in hem om?

Hij keert terug naar huis. Het is nog vroege morgen. Hij wekt zijn zuster, die voelt dat het met haar broeder niet normaal gesteld is. Zij ondervraagt hem:

«De makkers hadden het mij voorspeld», antwoordt hij, «dat men in zulk geval een onaangename indruk krijgt.»

«In welk geval?»

«Wanneer men na een kwetsuur voor de eerste maal opnieuw opstijgt en een Mof ontmoet. Zolang men niet getroffen werd, blijft men voortvarend en roekeloos en men denkt zich onkwetsbaar. Toen ik van morgen den Duitscher bemerkte, kwam in mij een nieuw gevoel. Ik bleef stil zitten.»

«Waarom?»

«Wel, ik was besloten mij niet te verdedigen. Ik legde mezelf op niet te schieten. Op zulke wijze kan men zijn zenuwen bedwingen. Ik heb

mijn zenuwen overmeesterd, ik ben thans de sterkste. De Duitscher schoot vijf honderd kogels op mij af, terwijl ik langs de luchten op en neder zweefde. Zoo moest het zijn, het was, ik ben tevreden.»

«Maar Georges toch», zegt zijn zuster, terwijl zij weent.

Guynemer zweeg.

Later vertelde hij, dat dien morgen over zijn leven beschikte. Zonder deze krachtsinspanning, ware hij als vlieger verloren geweest.

Wanneer Guynemer hersteld is, wordt hij met zijn makkers naar de Somme gezonden, waar de luchten wemelen van Duitsche vliegtuigstellen.

Den eersten dag geraakte hij met zijn eendekker Nieuport reeds slaags. Drie volle uren was hij op zoek geweest naar een tegenkamper; toen hij hem vond, was zijn brandstof op en toch leverde hij slag. De Duitscher was bijtend en dapper en schoot een stuk van zijn schroef en twee kabels van de rechtercel. Guynemer had nog juist den tijd om te dalen en aan een gewissen dood te ontsnappen.

Van dien stond af aan was hij bijna niet meer uit de hoogte weg te krijgen. In den vroegen morgen leverde hij slag; in den voormiddag steeg hij weder ten hoogte, en eer de avond viel, was hij soms tot vier en vijf malen in gevecht geweest. Hij was een onvervaarde, die zich nooit door het aantal zijner vijanden liet afschrikken. Menigmaal viel hij een gansch eskadril van elf vliegtuigen aan en zelden heeft hij den slag tegen een enkel aangeboden.

Hij keerde menigmaal terug met doorzeefde vlerken en talrijke wonden in zijn vliegtuigstel. Gelukkig bleef hij aan den lijve ongedeerd. Maar dit was niet het geval met zijn vijanden. Guynemer was een vermetel strijder en het getal zijner slachtoffers was moeilijk te schatten, daar alleen de neergeschoten vliegtuigen als «goede punten» aangerekend werden.

Tusschen Montdidier en Péronne schoot hij dagen achtereen elken dag zijn Mof in vlammen neer. Maar den 23 September werd hij zelf door een Fransche granaat aangeschoten op 3000 meter.

Zijn waterbak vloog stuk en het bovenste linten van zijn rechtersvlak ging meteen aan flarden. Hij kon aanvankelijk langzaam glijden, maar er bestond geen evenwicht meer. 't Was een val in duizelingwekkende diepte. Alles splinsterde en brak als een luciferdoosje, het toestel bonste weer omhoog, keerde zich om en bleef daarop in den grond steken als een piket. Er bleef niets meer over dan de staart.

Wonder! Guynemer was niet eens gekwetst, maar hij ging de batterij, die hem zulke harde noot had te kraken gegeven eens de les spellen.

Zekeren dag was zijn eskadril op weg. Vijf Duitsche vliegtuigstellen, drie boven en twee onder, kruisen de Franschen. Men gaat aan slag met de twee laagsten. Eensklaps valt een Duitscher in vlammen omlaag. Het eskadril schreef zich de zegepraal toe, maar daar viel een tweede en een hoogere derde en dan kwam Guynemer ook uit de luchten. Als hij geland was, zegde hij:

«Den eerste, dien ik in mijn vizier kreeg, joeg ik van de bovenste verdieping naar onder. De tweede volgde alras, de derde was een weinig vlugger beneden dan ik.»

Hij onderzocht de papieren van zijn eerste slachtoffer, waaronder een half verbrande kaart, waarop nog te ontcijferen was:

«Ik wensch dat u veel bijval moogt hebben bij de aviatie!»

Nu lag hij daar half verkoold.

De soldaten achter de frontlijn hebben den regen van Duitsche vliegtuigstellen bijgewoond. Guynemer, wiens knie nog hevig bezeerd is van zijn laatsten val, kruipt moeilijk uit zijn vliegtuig. Men loopt toe om hem te helpen. De soldaten vatten hem en dragen hem op de schouders in triomf rond.

Een divisie-generaal treedt bij en beveelt onmiddellijk een wapenschouwing te zijner eer.

«Ge zult met mij de soldaten schouwen,» zegt hij.

Guynemer is niet op hoogte hoe hij zich aldus te gedragen heeft en zou gaarne heengaan, zijn knie doet hem pijn.

«Generaal», zei hij, «laat mij gaan, ik ben gekwetst.»

«Gij, gekwetst? Onmogelijk! Wanneer men uit de lucht valt zonder zich te verpletteren, is men een toovenaar. Steun op mij.»

Hij brengt den arm om zijn middel en draagt bijna den jongeling. Uit de loopgraven klinkt de zang, die aller harten ontroert:

«Allons enfants de la patrie!

Le jour de gloire est arrivé!»

De Marseillaise! Daarmede is het dat zij hem groeten, bewonderen en danken. De klanken van het nationale hymne zijn als bloemen, die uit hun harte wellen.

Guynemer weent.

Hij moet enkele dagen rust nemen.

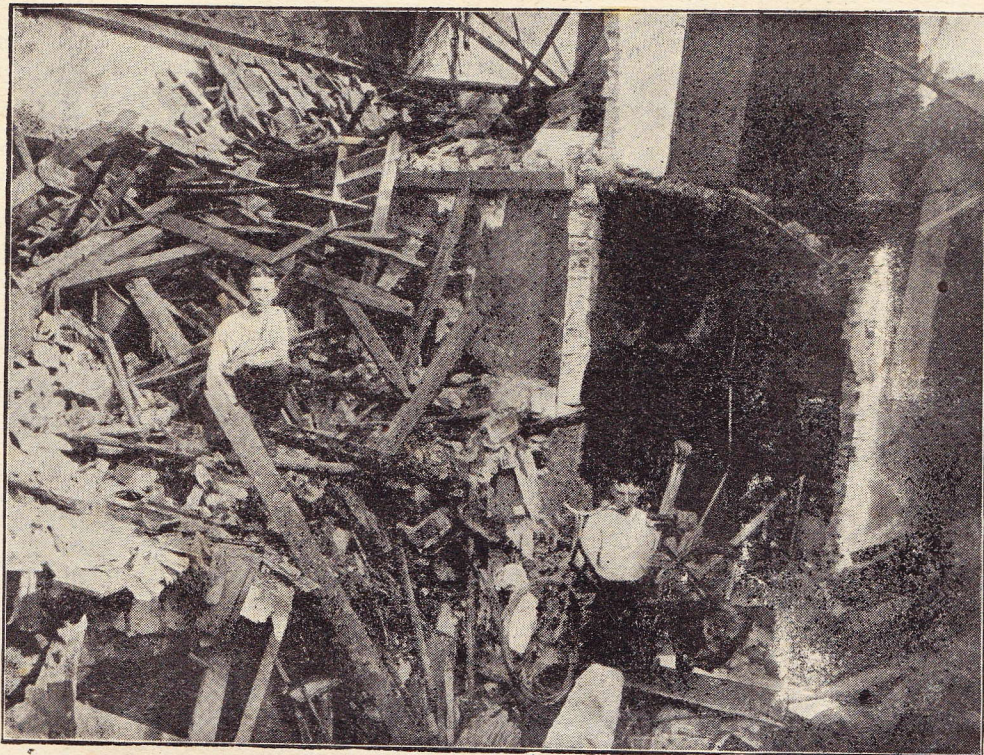
In begin Oktober is hij opnieuw strijdvaardig. De vijand zendt zijn beste vliegers tegen de «Ooievaars», de luchten verdonkeren onder de talrijke scharen.

Guynemer werpt zich in deze taktiek van gestelsterkte. De Duitschers bazuinen aan de vier windgewesten van de wereld uit, dat zij nu eindelijk de baas zijn in de lucht.

Den 17ⁿ Oktober vecht Guynemer tegen drie eendekkers en daarop tegen vijf. Hij stijgt een tweede maal omhoog, valt een tweedekker aan, die wordt bijgesprongen door vijf eendekkers.

Het ware te eentonig om al de gevechten te beschrijven of op te sommen. Geen dag gaat voorbij of hij bevat gevechten. Guynemer ondervindt veel teenslag, maar het geluk bekroont dikwerf zijn stoutmoedigheid.

Hij was zoo eens in gevecht, toen zijn mitrailleur weigerde. Het was boven de Fransche lijn. Hij laat zich op den Duitscher vallen. Deze tracht te ontwijken, maar Guynemer lost niet. Het was echter een gevaarlijk spelletje. Telkenmale hij zijn neus bezijden het toestel stak, nam de waarnemer hem onder vuur. Op 800 meter steekt de Mof de handen omhoog ten teken dat hij zich overgeeft en landt op Franschen grond.

Een door bommen, uit een vliegtuig geworpen, verwoest huis.

Ongelukkig kon Guynemer hen niet beletten hun vliegtuig in brand te steken, maar toen hij landde, liet hij zijn kapotte mitrailleur zien aan de beschaamde Duitschers. Hij had zijn vijanden zonder wapens overwonnen!

In de streek der Somme joeg hij een en twintig vliegtuigen in vlammen neer.

Toen moest zijn eskadriel naar Lotharingen verhuizen, waar hij weder eenige overwinningen behaalde, waarop men de «Ooievaars» in April van het volgende jaar naar de Aisne zond.

De Deutsche overmacht in de lucht is zeer geslonken. Hun tochten over de vijandelijke lijn hebben zij gansch gestaakt. Het is nog een zeldzaamheid wanneer er zoo een enkele over de lijn gaat. Zij hebben de inrichting van het vliegwezen veranderd. Desondanks zijn de gapingen in hun rangen vreeselijk.

De Duitschers beginnen hem in haat en in vreeze te nemen. Zij belasteren Guynemer.

Een hunner schreef in een Duitsch blad:

«Degene, die ge daar boven ziet is de beroemde Guynemer. Hij is de tegenstander van de beroemdste Deutsche vliegers, hij is de glorie van het Fransche vliegwezen. Het is een verschrikkelijke tegenstander, want hij is de absolute meester van zijn vliegtuig en een uitstekend mitrailleur.

Maar deze «as» bindt alleen den strijd aan wanneer hij de beste kansen tot slagen heeft. Hij vliegt over de Deutsche lijnen op een hoogte van 6 à 7.000 meter, waar hem geen enkel afweerkanon bereiken kan. Als een arend loert hij op

een Duitsch toestel, dat den grond verlaat of naar zijn post terugkeert. Hij is als de roofvogel, die zijn aas overrompelt. Doch, zoo men den strijd aanvaardt, dan vlucht Guynemer hals over kop, naar de Fransche kampen. Nooit aanvaardt de zeer voorzichtige een gevecht met gelijke kansen.

Ieder jaagt zooals hij kan.»

Twee dagen later bewijst Guynemer, welke leugentaal de Duitschers nogmaals gesproken hebben.

In zijn morgenronde bemerkt de «zeer voorzichtige» Guynemer een patroelje van drie vliegtuigen. Alleen tegen drie. Neen, dat zijn geen gelijke kansen. Guynemer vliegt er op af en vijf stonden later stortte de eerste als een klomp neder.

Zich omkeerend, ziet hij den tweeden vijand, schiet hem langs onder en heeft het genoeg hem een paar oogenblikken later naar beneden te zien storten.

Guynemer keert hierop naar het aërodroom terug. De strijd prikkelt hem en hij stijgt weer op. Tegen den middag vliegt een stoute Duitscher boven het kamp. Hij is zeer hoog, nauwelijks voor een geoeft oog te zien. Beneden kijken al de vliegers naar het zwarte stipje en zijn woedend, dat men hem niet te pakken heeft. Allen, behalve Guynemer, zijn daar aanwezig. Iemand, die door een veldkijker ziet, bemerkt een tweede stipje.

«Guynemer!» roept hij.

«Dan is de Mof naar de knoppen!»

Als een stormvlaag zet Guynemer op. Achterwaarts schiet men. De Duitscher pikeert naar

Guynemer.

beneden. De eerste kogel heeft getroffen.

Denzelfden avond stijgt de « zeer voorzichtige » Guynemer weer omhoog en schiet boven de Duitse linies een Albatros in brand naar beneden.

Dat is het antwoord van Guynemer op het lasterend artikel. Vier vliegtuigstellen op één dag stukgeschoten.

Hij is de koning van de lucht, de koning van de vliegeniers!

Als Guynemer een zegepraal behaalde, kondigde hij zulks bij het landen met motorgeroffel aan, op het air der Lampions. Iedereen wordt op het vliegekamp aldus verwittigd. Vier overwinningen! Allen, die achter het front vrij waren, komen toegelopen, om den jongen held te huldigen. Het was in den laten avond. Guynemer onttrekt zich aan de eerst aangelopen bewonderaars. Hij is vermoeid en legt zich te ruste.

Maar daar nadert, als een orkaan, een gansche stoet van lieden, die komen van heinde en verre om hem te huldigen. De grond dreunt onder hun stappen, de luchten daveren onder hun gejuich.

De kommandant gaat hen tegemoet, steekt den arm in de hoogte, zijn lippen sussen zachtjes en hij zegt, den vinger op den mond leggend:

« Suusst! Guynemer slaapt. »

En de duizenden zwijgen. Men hoort de harten kloppen, ze keeren stil terug. Guynemer slaapt! Hun lieveling, hun kindje slaapt! Mag niet gewekt worden!

Het was de grootste hulde, die men hem brengen kon en dezen roemrijken dag waardig besloot.

Den volgenden avond heerschte er groot ruoer op het vliegekamp der « Ooievaars ». Het is half zeven. Geen wolkje was aan den hemel te be-

speuren. Het was prachtig weder. Daar bemerkten men opeens eenige lichte vlekjes, zeer hoog. Een vijandelijk eskadriel was er in geslaagd over de lijn te komen. Een, twee, drie, vier vliegtuigen, omkranst door de gele wolkjes van de uiteenspatende granaten. Twee, drie Fransche Spad toestellen zetten hen achterna.

Zullen de Mofien den strijd aanvaarden?

Guynemer, uit zijn slaap ontruikt, loopt naar zijn toestel. Zijn oogen branden en zijn gericht naar dat eene punt waar de vijandelijke vliegers zichtbaar zijn. Hij maakt zich gereed evenals kapitein Auger en lieutenant Raymond.

Drie der Duitschers keeren terug en vluchten in allerijl, hun kameraad in steek latend.

Deze laatste vervolgt moedig zijn weg.

Daarboven is de strijd reeds aan den gang. Guynemer kan zijn ongeduld niet meer bedwingen. Zijn motor snort en bijna lijnrecht gaat hij de noogte in.

Zal hij met zijn twee makkers tijdig aankomen? De afstand is groot. Vier, vijf duizend meter hoog.

Ginder boven ratelen reeds de mitrailleurs. De Duitscher is benedigd, draait, zwenkt, tracht de schietlijn van zijn vijand te ontkomen. Deze gebruikt al zijn talent om hem te treffen, maar het slaagt niet.

In breede kringen draaien zij rond elkander. Toen dacht de Duitscher dat het tijd was om het hazepad te kiezen. Een andere Spad, en dan nog een, zetten op. Het is het hert dat door de jachthouden wordt achterna gezet.

De vijand verdubbelt zijn pogingen en het wordt een mooi zicht.

Reeds een vol kwartier is de strijd aan den gang en nog is niemand getroffen.

Guynemer en zijn twee makkers hebben de hoogte bereikt. De Spad, die het eerste slag leverde, bevindt zich onder den Mof en schiet. Men ziet het toestel pikeeren. Is de Duitscher getroffen? Neen. Hij kan zich oprichten en vlucht.

Maar Guynemer vangt hem op. Zijn mitrailleur klakt, twee, drie schoten. De vijand stort neer en valt aan de boorden der Vesle te pletter.

De avond daalt zacht en rozig neer, kleine wolkjes drijven in het Westen, worden door de laatste zon met malve kleuren overgoten. De groote vogels keeren naar hun nest terug.

De overwinnaars buitelen van pret het onderstboven, laten zich als doode blaren naar beneden tuimelen, amuseeren het gansche Fransche front.

Het is de dans der hooge luchten, de hemelsche rondedans, het lied van glorie!

Guynemer is de laatste; in breede zwingen draait hij rond. Hij heeft zijn helm afgedaan en zijn lokken waaien in den wind; de laatste zon streelt zijn gelaat, legt vuur in zijn oogen.

Als een jonge oorlogsgod komt hij beneden en zijn gelaat straalt van vreugde.

* * *

Zijn knoospigat is versierd met het officiers-roset van het eerelegioen. Hij is tot kapitein bevorderd. Het « Staatsblad » is heel en al lof over hem.